

Krönika

Om medborgarna tröttnar på politiken, är det då fel på politikerna eller medborgarna? undrar Knut Carlqvist.

Stå på er, sjuksyrror

Vid måndagens kommunfullmäktige i Visby bordlades punkten om revisorernas berättelse och frågan om ansvarsfrihet för Gotlands kommun. Men på dagordningen fanns också *Allmänhetens frågestund*. Allmänheten syntes dock inte till och än mindre ställde den några frågor. Gotlands Allehanda skriver bekymrat: "Medborgare som inte är intresserade av hur deras kommun styrs eller hur deras politiker sköter sig utgör ett direkt hot mot den politiska demokratin."

Skälet att ingen frågar är att det inte kommer något svar. Det politiska språket har snurrat runt i Demosthenes trut så länge att det inte utsäger något. Sorterar man bort självgodhet ("för mig

är en humanistisk människosyn ett måste"), övertalningsdefinitioner ("maxtaxa är en fråga om rättvisa") och floskler ("barnen är mänsklig-hetens framtid") så återstår på sin höjd godtyckligt vinklad lobbystatistik, dit även statsverkets siffror bör

Varför ska inte sjuksköterskorna se till lönsamheten? De är väl inte livegna?

räknas. Sparkar man undan de kryckorna står politikern på bron. Och eftersom politiker blir rätt aggressiva bara man neklar åt kryckorna så är det inte lönt att fråga dem.

Nu säger sjuksyrrorna upp sig. Jag förstår dem. Ländstinget förklarar att de fått så mycket påkött de sista åren att det inte ore rättvist (*Ha!*) mot andra grupper att höja lönen ytterligare. Välkomna till marknaden, säger jag. Och stå på er, sjuksköterskor, ni gör ett bra jobb.

Sjuksköterskornas uppsägningar blottar Sverige i hela sin korporativa enfald. I decennier har landstingen spelat ut läkare mot sköterskor, sköterskor mot vårdbiträden och så vidare. De har i hemlighet träffat kartellavtal för att hindra sköterskor att sätta jobb och bekämpat den privata sjukvården. I det spelet har amtliga partier deltagit. Några har fiskat lite bland läkarna, några bland vårdarna, men i stort har de varit överens. Vårdörbundet och Läkarpönbundet har varit införstådda.

Politikerna talar om globalisering när de förklarar varför Ericsson måste följa lönsamhetens krav och lägga ner fabriker. Varför ska inte sjuksköterskorna se till lönsamheten? De är väl inte livegna?

Om marknaden ger optimal resursallokering så borde det alla sköterskelönerna också. 1960 hade vi en hyggligt fungerande sjukvård med 3 000 läkare. Idag har vi bortåt 30 000 läkare och det går knappt att få ett nageltrång fixat. 15 000 sköterskor har blivit 90 000. Hur används all denna arbetskraft?

På Gotland har vi inget landsting, vi har en sjukvårdsstyrelse. För att ro i hamn sparbetingen har det införts en ny organisation. Louis Allen-modellen. Cheferna har tystnadsplikt, ska till unkt och pricka följa order uppi från och trycka ner sina under-tädda. Den som knystar får sparken. Det slagets linjeansvar gör et möjligt för en idiot att styra sjukvården. Kapa tio procent! äger han. Och ordern förmedlas ner genom hierarkin tills den rabbar golvet. När detta pågätt i sju år har sköterskorna och mellancheferna fått nog.

Revisorerna konstaterar nu att modellen inte fungerat. Erfarenheterna från Italien och Tyskland på 30-talet pekar åt samma åll, så det är nog riktigt. Det hjälper inte att öka pappersexer-isen och rapporternas antal. En chef måste *vet* hur ett beslut lär i verksamheten. Politikerna har inte ett hum, de rullar stenar truten. De lutar sig mot tjänstemännen som delegerat ansvaret ör sparbetingen neråt i hierarkin, till nivåer som inte har någon verblick.

Så vad ska medborgarna fråga politi-erna om?

23 april 1999
KNUT CARLQVIST

Förfalskarna får sitt referensverk

På lögnens väg är en dokumentförfalskningar-snas telefonkatalog, skriver Per-Olof Bolander.

Den lyckade förfalskningen är den som aldrig upptäckts. Varje historik över förfalskningar blir därför en redogörelse för de misslyckade försöken, ungefär som en bok om geografiska expeditioner skulle begränsa sig till de upptäckts-resande som inte riktigt nådde fram till något nytt. Inget hindrar förstås att en sådan historik kan vara informativ och underhållande, men fullständig kan den inte bli, och det som saknas är just det bästa.

Historia

Ingemar Carlsson
På lögnens väg - Historiska
bedrägerier och dokument-
förfalskningar
Historiska media, 1999

I förfalskningens undflyende karaktär att den blir svårare att urskilja ju skickligare den utförs ligger väl en del av förklaringen till att en såpass solkig verksamhet ändå kan vara så fascinerande. Dokumentförfalskare har avrättats, fängslats och reserverats plats i Dantes inferno; och likväl är det något märkvärdigt tilltalande med en kreativitet vars fulländning består i att den går fullständigt obemärkt förbi.

Men det ligger alltså i sakens natur att vi får hålla till godo med det ofulländade, alltifrån det komiskt undermåliga till det nästan, men bara nästan, perfekta. På lögnens väg, av den nyligen pensionerade riksarkivarien Ingemar Carlsson, inventerar den upp-sjö av förfalskningar av det skrivna ordet som anhopats under historien, från stentavlor till e-mail. Här figurerar den fräcke kläparen Vrain Lucas som på 1800-talet lyckades sälja tiotusentals handskrifter från berömdheter som Caesar och Sapfo, behändigt nog författade på franska. Lucas var en ren luren-drejare.

Via lögnen till sanningen

Psykologiskt betydligt intressan-tare är akademiker som komplet-terat seriös forskning med de påhittade dokument som krävs för att styrka den egna tesen, och de kyrkans män som i många av de mest framstående medeltidsklost-rens drev veritabla förfalsknings-verkstäder i kampen mot den världsliga maktens anspråk. Gamla fullmakter och privilegiebrev var kraftfulla vapen i en strid som trots våldsinslag huvudsakligen fördes med byråkratiska medel. Munkarna som smide kyrkans falska arsenal av dokument var antagligen över-tygade om att de tjänade en högre maktts vilja, och nutida forsk-ningsfuskare tror säkert ofta att de bara hjälper en sann och viktig

Nyttig. Karl den store i genealogin höjer släktens anseende.

teori på traven när de manipulerar sina data.

Psykologiska faktorer kan också förklara varför förfalskningar inte alltid genomskådas som de borde. När den uppburne historikern Hugh Trevor-Roper 1983 blame-rade sig genom att utfärda åkt-hetsintyg för Hitlers inte alltför skickligt förfalskade dagböcker måste han varit omtöcknad av för-hoppningen att böckerna verkligen var äkta och kunde ge ett viktigt bidrag till forskningen. Försäljarna av falska genealogier har på mot-svarande sätt kunnat slå mynt av människors glädje över att hitta Karl den store eller rentav Trojas kung Pramos i släkträdet.

Hjälp av det slaget kan förfäl-skaren behöva, för det är ingen lätt sak att prestera ett falskt dokument som stilistiskt, innehållsligt och materialmässigt klarar en kritisk granskning. Anakronismer i fakta,

ordval och piktur är klassiska fäl-lor. Numera kan även en teknisk analys av papper och bläck avslöja många gamla förfalskningar. Sam-tidigt ger tekniken även förfäl-skarna nya möjligheter, och inom bildmedierna finns utrymme för manipulationer som faller i en grän-zon mellan ren förfalskning och vinklad faktaredovisning.

Det rasande tempot gör att alltför många exempel bara flimrar förbi som namn och årtal.

Carlssons bok tangerar bara den utvecklingen men på senare tid har ett antal mer eller mindre fejkade inslag i nyheter, dokumentärer och naturfilmer uppmärksamats.

På lögnens väg är en impone-rande men tyvärr också irriterande och rätt tröttsam bok. Den är sprängfylld av fakta, generös med källhänvisningar och vittnar om långa och grundliga studier kring falsifikatet i historien. Men det rasande tempot gör att alltför många exempel bara flimrar förbi som namn och årtal. En mindre lyckad disposition ger många upp-repningar istället för fördjupning. Det fångslade alternerar med det sövande. Informationstäthet är inte detsamma som läsighet - ingen läser telefonkatalogen från pärm till pärm. Och *På lögnens väg* är i långa stycken, på gott och på ont, dokumentförfalskningens telefon-katalog.

PER-OLOF BOLANDER

Historia ur funktion

Tabucchi orkar inte full-följa sin senaste roman, menar Ulf Jönsson.

Antonio Tabucchis förra, *Pastår Pereira*, är en lysande roman. Skenbart händer ingenting men ändå för-står man precis vad som pågår i den gamle redaktören, när han konfronterats med ett par unga politiska vildhjärnor.

Roman

Antonio Tabucchi
Damasco Monteiro
förlorade huvud
Öv. Helena Monti
Wahlström & Widstrand, 1999

Den senaste handlar om en ung reporter som skickas till Porto, en stad som i det mondäna Lissabon är känd för att servera barbariska rätter som komage. Ett lik utan huvud har påträffats av en zige-nare och det kommer mystiska tips om att spåren går till Guarda Nacional.

Reportern är typen som knappt hittar hem till hotellet. Så för att

få fart på handlingen införs en mystisk hotellvärdinna, som vet allt och i lagom takt ger honom pusselbitarna, och en konstig och fet advokat som företräder de fat-tiga och eländiga.

Den osynliga normen

Tabucchi har en originell idé som han låter advokaten stå för, *die Grundnorm*. Normen omger och innesluter oss alla och är osyn-lig. Den styr hela rättsordningen och polisen, Guarda Nacional, är en inkarnation av den. Det är lud-digt. Jag undrar om Arbetsmark-nadsverket är ett uttryck för en svensk norm. Handläggarna bryr sig tydligen inte om att bidrags-pengar svindlas bort och ingen kan föra talan mot dem för att ha slö-sat bort dem. Det som görs i stat-ens namn är rätt.

Tabucchi orkar inte fullfölja *Damasco Monteiro's förlorade huvud*. Romanens kulmen, advoka-ten slutplädering i domstolen, blir bara lösa brottstycken och en mängd streck. Reporterns band-spelare funkade inte. Därmed inte historien heller.

ULF JÖNSSON